

Nr 62.

Ankom till riksdagens kansli den 4 juni 1916 kl. 4 e. m.

Utlåtande, i anledning av väckt motion om krigtidshjälp åt f. d. statstjänare med pension, ej överstigande 800 kronor.

I en inom andra kammaren av herr *Widlund* jämte tjugutva andra av kammarens ledamöter väckt, till bankoutskottet hänvisad motion, nr 306, hava motionärerna hemställt,

»att riksdagen, med anledning av Kungl. Maj:ts propositioner nr 212 och 237, måtte besluta, att ett krigstidstillägg må utgå för år 1916 (eventuellt först för 1917) jämväl till de f. d. statstjänare, som åtnjuta pension eller understöd, vars sammanlagda belopp icke överstiger 800 kronor per år, att utgå enligt följande grunder:

Åt pensionär eller understödstagare, vilkas pension eller understöd icke överstiger 400 kronor per år, utbetalas en krigstidshjälp av kronor 120,

åt den vars pension eller understöd överstiger 400 men ej 500 kronor, 100 kronor;

åt den vars pension eller understöd överstiger 500 men ej 600 kronor, 80 kronor;

åt den vars pension eller understöd överstiger 600 men ej 700 kronor, 60 kronor;

samt åt den vars pension eller understöd överstiger 700 men ej 800 kronor, 50 kronor.»

Till stöd för motionen hava motionärerna anfört följande:

»I Kungl. Maj:ts proposition nr 212 har föreslagits, att krigstidshjälp skulle utanordnas till befattningshavare i statens tjänst enligt vissa i propositionen närmare angivna grunder. På grund av det ekonomiska läget är en sådan hjälp av allra största betydelse, och den allmänna meningen därom torde utan tvivel vara fullkomligt enig. De olika verk och myndigheter som hava uttalat sig i frågan, hava samtliga förordat

en dylik hjälp utom i vissa rena undantagsfall. Även kungl. löne-regleringskommittén yttrar i sin motivering: »— — — Om behövligheten av ett tillfälligt understöd åt befattningshavare i statens tjänst till mötande av de i följd av världskriget betydligt ökade levnadskostnaderna hava de myndigheter, som yttrat sig i ärendet, knappast haft mer än en mening. De ytterst få avstyrkandena av gjorda framställningar om dyrtidstillägg äro icke i något enda fall grundade på tvekan om dyrtidstilläggets behövlighet i allmänhet, utan på särskilda, visst förvaltningsområde eller vissa kategorier av befattningshavare enbart berörande förhållanden, exempelvis att vid en förvaltning en för personalen förmånlig löne reglering nyligen trätt i tillämpning; att vissa befattningshavare icke vore i särskilt behov av hjälp, enär de av kronan åtnjöte fullt underhåll in natura; att dyrtidstillägg icke syntes böra tilldelas befattningshavare i högre avlöningsgrader o. s. v.» Och efter det uttalanden från ett par statsinstitutioner omnämmts fortsätter kommittén: »— — — Jämväl för kommittén förefaller det uppenbart, att statsverket bör, i den mån dess finansiella ställning medgiver, vidtaga åtgärder för att bereda statstjänare hjälp i den svåra situation, vari de genom krisen försatts — — —».

Behovet kan sålunda anses fastslaget.

Den kungl. propositionen omfattar emellertid endast ordinarie och extra befattningshavare i *aktiv tjänst*.

I fråga om *f. d. statstjänare*, vilka uppbära pension eller understöd i en eller annan form, har genom kungl. propositionen nr 237 ett visst anslag begärts för att såsom tillfälligt understöd utanordnas till sådana *f. d. befattningshavare vid lotsverket*, som pensionerats enligt bestämmelser, äldre än de, som med 1915 års ingång blivit tillämpliga å sagda verks personal. Vid ärendets behandling i statsråd den 5 maj anförde chefen för sjöförsvarsdepartementet, att lotsverkets personalförening i en ansökan framhållit den tryckta ställning i vilken vissa av verkets pensionärer kommit: »— — — att framtiden särskilt tedde sig mörk för de pensionärer, som under de närmaste åren före löne regleringen avgått, enär den lilla pension de uppbure, knappast kunde räcka till nödortfött livsuppehälle för en enda person med de nuvarande oerhört uppdrivna priserna på alla livsförnödenheter.»

Den kungl. propositionen omfattar, som nämnts, endast *f. d. befattningshavare vid lotsverket*. Inom övriga statens verk och inrättningar finnas emellertid ett stort antal pensions- och understödstagare, vilkas ställning är fullt lika beaktansvärd som *f. d. lotspersonalens*. Dessa statsverkets lägre funktionärer hava under en lång arbetstid pliktroget

utfört sitt värv mot en ofta nog minimal ersättning och alltid mot en ersättning som icke möjliggjort några besparingar för alderdomen. Medvetandet om att vara i statens tjänst och hoppet om att ej lämnas utan något som hälst stöd eller skydd då oförmåga till fortsatt verksamhet inträtt har dock uppehållit dem, och måste det därför kännas än hårdare för dem att genom omständigheter över vilka de icke hava något som hälst inflytande nu så gott som ställas inför en hotande brist på det allra nödvändigaste. Att i någon mån söka uppmuntra dessa små i samhället, även om på grund av rådande förhållanden den hjälp som räckes dem ej kan bliva av sådan storlek som vore önskvärd, torde vara en uppgift som riksdagen skulle låta sig angeläget vara att uppfylla.

För att kostnaderna för denna tillfälliga hjälp icke må uppgå till alltför stort belopp torde endast sådana pensionärer och understödstagare vilkas sammanlagda inkomster uppgå till högst 800 kronor pr år kunna bliva delaktiga därav. Likaledes torde ett likformigt tillägg komma att verka ojämnt, i det de understödstagare som förut utfå högre belopp komma i en mera gynnad ställning än de som utfå lägre belopp. Krigstidshjälpen borde därför utgå i ett maximibelopp till dem som utfå de lägre ersättningarna och enligt en successivt fallande skala till dem som utfå högre. Kungl. socialstyrelsens översikt av livsmedelspriserna under februari månad 1914, 1915 och 1916 omfattande medelpris å 44 orter visar, att medelpriserna å dessa orter tillsammans giva en medelprisökning från 1914 till 1916 av 39,79 %.

Ett maximaltillägg av 30 % torde därför kunna anses rimligt för de pensions- och understödstagare, till vilka utgår pension eller understöd med 400 kronor och därunder pr år. För att emellertid ökningen skall medföra en *verklig* nytta för dessa, bör den dock ej sättas lägre än 120 kronor pr år. Detta belopp bör skäligen utgå till dem som erhålla 400 kronor eller därunder i pension eller understöd och den successiva minskningen i krigstidshjälpen inträda, då ovannämnda inkomster överskrida detta senare belopp.

På grund av den knappa tiden är det oss tyvärr omöjligt att här angiva några som helst beräkningar, rörande de utgifter, som genom ett bifall till det yrkande vi här göra, skulle komma att åsamkas statskassan, men vi äro övertygade om, att det skall vara möjligt för utskottet att erhålla uppgifter i detta avseende.»

Det torde icke kunna förnekas, att de pensioner, som för närvarande utgå till här avsedda pensionärer, under nu rådande förhållanden i de flesta fall icke kunna anses tillräckliga för bestridande

av deras levnadskostnader. Enligt utskottets mening är motionärernas framställning därför synnerligen behjärtansvärd. Ett beslut i motionens syfte synes emellertid böra föregås av en allsidig utredning, huruvida och i vad mån någon pensionsförhöjning må anses böra beredas pensionstagare, vilka uppbära låga pensioner och i varje fall icke till andra än dem, som visas vara i behövande omständigheter. Då motionärerna icke framlagt några kostnadsberäkningar och det icke varit möjligt för utskottet att nu verkställa någon utredning härutinnan, har utskottet ansett denna utredning lämpligen böra ske genom Kungl. Maj:ts försorg. Under sådana förhållanden har utskottet icke ansett sig kunna tillmötesgå motionärernas framställning i vidare mån, än att utskottet funnit sig böra tillstyrka en skrivelse till Kungl. Maj:t i ovanberörda syfte.

Utskottet får alltså hemställa,

1:o) att förevarande motion II: 306 icke må av riksdagen bifallas, men

2:o) att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta utreda, huruvida och i vad mån någon höjning av pensionsbeloppen för sådana pensionstagare, som uppbära låga pensioner och styrka sig vara i behövande omständigheter, må anses av nu rådande förhållanden betingad samt därefter till riksdagen, om möjligt redan nästa år, framlägga det förslag, vartill utredningen kan giva anledning

Stockholm den 4 juni 1916.

På bankoutskottets vägnar:

ERNST HEDENSTIERNA.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:
 av första kammaren: herrar *Hedenstierna*, *Neiglick*, *Ekman*, *Gustafsson*, *Wickman*,
 friherre *Langenskiöld*, *Montgomery* och *J. Carlsson*, samt
 av andra kammaren: herrar friherre *Adelswärd*, *Vahlquist*, *Olsson* i Blädinge,
Hellberg i Lycksele, *Kristensson*, *Söderberg* i Hobborn, *Carlson* i Herrljunga och *Borggren*.
